

Domstolen: *En remiss i sak och en remiss om processen till februari - huvudförhandling tidigast hösten 2017*

MKG: Regeringen riskerar att sakna underlag om slutförvarets långsiktiga säkerhet

Kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB har valt att inte besvara remissinstansernas synpunkter om långsiktig strålsäkerhet i målet om ett slutförvar för använt kärnbränsle i Forsmark. Mark- och miljödomstolens förhoppning om att vissa frågor, t.ex. om kopparkorrosion, skulle klargöras i en sakprövning har därmed inte uppfyllts. Det är fortfarande oklart i vilken grad den långsiktiga miljösäkerheten ska prövas av domstolen och inte endast av Strålsäkerhetsmyndigheten. Den 22 november skickade domstolen ut SKB:s första bemötande i sak från oktober på remiss med slutdatum den 14 februari. Dessutom har domstolen beslutat att innan en huvudförhandling i målet kan ske, ska alla motparter ges möjlighet att yttra sig över behovet av en samordnad prövning av två eller flera av SKB:s ansökningar. En remiss om detta med samma slutdatum är utskickad. Huvudförhandlingen i kärnbränslemålet kan ske tidigast hösten 2017.

I samband med att Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt beslutade att kungöra ansökan om ett slutförvar för använt kärnbränsle skrev domstolen att ”det kan konstateras att en fortsatt handläggning i sak kommer att medföra ett tydliggörande av parternas argumentation och därmed ytterligare klargöra vissa av de frågor som påpekats av parterna i målet”. Ett viktigt klargörande från sökanden, kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB, har dock uteblivit i sakprövningen. I sitt yttrande till domstolen den 17 oktober valde bolaget att inte bemöta remissinstansernas synpunkter på möjliga brister i slutförvarets långsiktiga strålsäkerhet, t.ex. frågan om kopparkapslarna som ska garantera den långsiktiga miljösäkerheten kommer att hålla. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att detta betyder att domstolen inte får de tydliggöranden i strålsäkerhetsfrågor som domstolen ville ha. Bolaget hänvisar endast till att Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, i sitt yttrande till domstolen

från juni i år, anser att det finns förutsättningar att slutförvaret ska bli säkert och att frågor som rör t.ex. kopparkapselns integritet kan hanteras först efter det att regeringen eventuellt ger ett tillstånd. Samma bemötande fick remissinstanserna av bolaget i SSM:s prövning enligt kärntekniklagen, där strålsäkerhetsfrågor är tänkta att behandlas mer ingående.

Naturskyddsföreningen och Miljöorganisationernas kärnavfallsgran-

skning, MKG, är mycket kritiska till att SSM avvaktar med att pröva viktiga svagheter med den föreslagna metoden till efter ett eventuellt regeringstillstånd, i en så kallad ”stegvis prövning” enligt kärntekniklagen. Genom en sådan prövning fråntas domstolen, regeringen och Östhammars kommun möjligheten att ta ställning till ett fullgott underlag om metodens säkerhet. Likaså tappar samtliga remissinstanser

Fortsättning på sid 2.

Fortsättning från sida 1 ”Regeringen riskerar att sakna tillräckligt underlag...”

sitt demokratiska inflytande i beslutsprocessen. Föreningarna har i yttranden till domstolen och SSM framfört farhågor om att kopparkapseln som ska hålla i hundratusentals år kan haverera redan innan tusen år har gått. Detta riskerar att leda till en betydande spridning av radioaktiva ämnen i Forsmarksområdet. Mark- och miljödomstolen har ännu inte klargjort i vilken utsträckning strålsäkerhetsfrågor ska prövas enligt miljöbalken. Domstolen har inte heller prövat de yrkanden på kompletteringar som lämnats i prövningen innan kunskapsutredningen av ansökan.

Svårt att överblicka alla SKB:s mål

Förutom ett bemötande av remissinstansernas synpunkter samt kompletteringar rörande bl.a. vattenverksamhet och Natura 2000, skickade bolaget den 17 oktober in sin ansökan om

utökad hamnverksamhet i Forsmark till domstolen. Nu har bolaget fyra pågående mål hos domstolen: målet om ett slutförvarssystem för använt kärnbränsle (M1333-11), målet om SFR 2 (M7062-14), målet om utökad hamnverksamhet (M 6009-16) samt målet om dispens från art- och habitatdirektivet (M4617-13). Vid en muntlig förberedelse i domstolen den 2 november diskuterades hur en samordnad prövning av målen kan hanteras på bästa sätt. Frågor togs upp om bl.a. kumulativa effekter på Natura 2000-områden, och om det finns förutsättningar för en huvudförhandling i målet om ett slutförvarssystem i vår.

Ingen huvudförhandling i vår

Domstolen beslutade den 22 november att en huvudförhandling kan ske först efter att även remissinstanserna fått möjlighet att lämna synpunkter på vilken

samordning som kan behövas mellan målen. Samt att sökanden SKB kommer att ges möjlighet att kommentera remissinstansernas synpunkter. Därefter kan domstolen ta fram en ny tidsplan för den fortsatta handläggningen. Tidsplanen ska även koordineras med prövningen enligt kärntekniklagen. En huvudförhandling blir enligt domstolen inte möjlig förrän tidigast hösten 2017. Samma dag, den 22 november, skickade domstolen en underrättelse till alla motparter med en remiss om möjligheten att lämna in synpunkter kärnavfallsbolagets kompletteringar och bemötande från mitten av oktober senast den 14 februari. Dagen därpå skickades en remiss om möjligheten att ha synpunkter på processen rörande samordning av målen med en omfattande frågelista som visar på den vikt domstolen lägger vid denna fråga.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

SSM: Avgiften till Kärnavfallsfonden bör beräknas på 50 års drifttid för resterande reaktorer

Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, föreslog 2013 i en utredning om ändringar i finansieringslagstiftningen att beräkningar av kärnavfallsavgifter till kärnavfallsfonden skulle använda 50-åriga livslängder för kärnkraftsreaktorerna som underlag. Regeringen begärde den 6 oktober förtydligande av skälen för att använda denna drifttid och den 14 oktober svarade SSM att underlaget var baserat på en avvägning mellan industrins planer och de stora osäkerheter som finns vad gäller reaktorernas framtid. Regeringen förväntas lämna en proposition om ändringar i finansieringslagen till riksdagen våren 2017.

Den utredning som Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, i samarbete med Riksgälden och Kärnavfallsfonden, redovisade till regeringen i juni 2013 med förslag på ändringar i finansieringslagstiftningen har efter remisshanteringen hösten 2014 behandlats av energi- och miljödepartementet. Utredningens syfte var att se över statens ekonomiska risk vad gäller avgifter för slutförvaring och säkerheter i finansieringslag och förordning. Våren 2017 väntas regeringen lämna förslagen på ändringar i en proposition till riksdagen. Den nya finansieringslagstiftningen ska genom en ny modell för beräkning av kärnavfallsavgifter och säkerheter minska statens risk att stå för industrins kostnader för kärnavfall och rivning av reaktorer.

Den 6 september i år skickades en följdfråga från departementet till SSM och Riksgälden: Ska avgiften till kärnavfallsfonden beräknas med antagandet att de resterande kärnkraftreaktorer kommer att drivas i 50 år? Detta med tanke på att fyra reaktorer nu avvecklas och att det finns en osäkerhet om lönsamheten för de resterande. Den 14 oktober svarade myndigheterna att de anser att antagandet om drifttiden kan ligga fast. SSM skriver att reglerna bör baseras på en avvägning mellan industrins planeringsförutsättningar och de stora osäkerheter som finns kring deras planer. Naturskyddsföreningen och MKG håller inte med, då det är högst osäkert vilka reaktorer, om någon, som kommer att nå en livslängd på 50 år

bara för att det är industrins mål. SSM:s förslag ökar istället risken för staten att i framtiden behöva stå för industrins kostnader.

I den reviderade finansieringslagen med dess förordning kommer även miljöorganisationers möjligheter att använda medel ur fonden att moderniseras. Eftersom den nya lagstiftningen kommer att börja gälla tidigast 2018 är det ett problem för miljöorganisationer som MKG att finansiera sin verksamhet under 2017 eftersom den gamla förordningen endast ger möjligheter att använda fondmedel under januari månad nästa år. Detta är något som regeringen är medveten om och förhoppningsvis kan lösas med överbrygningsmedel.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Nya platser för provborrning av djupa borrhål i USA

Efter att inledningsvis ha misslyckats med att hitta en plats för borring i projektet att undersöka slutförvarsmetoden djupa borrhål gör nu USA ett nytt försök att hitta en ny entreprenör och nya platser. USA:s energidepartement beräknar starta borrhålsprojektet i januari med en tidsplan på fem år.

Med metoden djupa borrhål slutförvaras använt kärnbränsle i kapslar 3-5 km ner i djupa borrhål i berget till skillnad från metoden som det svenska kärnavfallsbolaget SKB ansökt om tillstånd för, där de deponeras i tunnlar på 500 meters djup. Kärnavfallsbolaget anser inte att metoden djupa borrhål är ett alternativ som måste redovisas i prövningen hos mark- och miljödomstolen och hos Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM. Detta är Naturskyddsföreningen och MKG kritiska till eftersom slutförvaring i djupa borrhål kan ha en högre miljösäkerhet

och ger minskade risker för intrång. Metoden är dessutom troligtvis billigare något som är viktigt med de brister som finns i finansieringssystemet för kärnavfall.

Till skillnad från Sverige finansierar USA:s energidepartement ett större pilotprojekt för att undersöka möjligheten att använda djupa borrhål för slutförvaring av kärnavfall. Efter att inledningsvis ha misslyckats med att hitta en plats för provborrning görs nu ett nytt försök. USA:s energidepartement hoppas på att starta lokaliseringsprocessen i januari

och projektet uppskattas ta fem år och kosta 35 miljoner dollar.

Av intresse för utvecklingen av metoden djupa borrhål är även att forskningsgruppen Deep Borehole Disposal (DBD) vid Sheffields universitet i Storbritannien den 13-15 juni anordnade ett internationellt möte om metoden. På konferensen deltog en betydande expertis inom området som i ett slutdokument betonade att metoden har en sådan potential att den bör utvecklas vidare.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Esbo-samråd om de finska planerna för nytt slutförvar

Innan kärnkraftsbolaget Fennovoima OY kan få tillstånd av den finska regeringen att bygga det planerade kärnkraftverket i Pyhäjoki, i nordvästra Finland, måste kärnkraftsbolaget redogöra för hur bolaget ska ta hand om avfallet från reaktorn. Kärnkraftsbolaget har inte lyckats att ansluta sig till det slutförvarsprojekt för använt kärnbränsle i Euraåminne som andra finska kärnkraftsägare driver

genom företaget Posiva. Fennovoima lämnade den 22 juni in ett program för bedömning av miljökonsekvenser (MKB-program) av ett eget slutförvarsprojekt för använt kärnbränsle till Arbets- och näringsministeriet. De två kommuner som kärnkraftsbolaget har valt i sitt program som potentiella förläggningsorter för en inkapslingsanläggning och för ett slutförvar är Euraåminne och Pyhäjoki. Sistnämnda kommunen har dock redan

sagt nej.

Naturvårdsverket, som ansvarar för sammanställningen av synpunkter enligt Esbokonventionen, har under hösten genomfört en remissrunda med tillfälle att lämna synpunkter på Fennovoimas MKB-program för slutförvaringen. MKG lämnade in sitt svar den 16 november och menar att det är av stort intresse för Sverige att följa den finska processen. [Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Naturskyddsföreningen och MKG: Ansökan om SFR 2 saknar underlag

Den 1 juli skickade kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB till domstolen sin första större komplettering i prövningen av det existerande slutförvaret för kortlivat driftsavfall, SFR, och det nya slutförvaret för kortlivat rivningsavfall, SFR 2. Bolaget lämnade även in ett bemötande på remissinstansernas synpunkter från hösten 2015. I väntan på denna kompletteringsinlämning beslutade regeringen under våren 2016 om att SFR 2 ska prövas som en ny anläggning, det vill säga att ansökan ska tillåtlighetsprövas

av regeringen enligt 17 kap 3§ miljöbalken. Det medför betydande krav på redovisningar av alternativ metod och plats i prövningen. Kompletterande text om dessa frågor har SKB med i sina bilagor i kompletteringsinlämningen den 1 juli, dock utan att ha ändrat något i den befintliga beskrivningen att den nya anläggningen endast behöver ses som en utökad verksamhet i den gamla. Alltså kvarstår grunden för Naturskyddsföreningens och MKG:s yrkande att ansökan ska avvisas då

den inte uppfyller underlaget för en ny anläggning. De kritiska frågorna om strålsäkerhet som föreningarna har lyft i prövningen är något som kärnavfallsbolaget också avvisar.

En prövning pågår även parallellt enligt kärntekniklagen hos Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM. Flera stora kompletteringsbegäranden har skickats, bl.a. om redovisningar av val av plats, och kärnavfallsbolaget har meddelat att de avser skicka in sina svar på dessa senast den 15 maj 2017.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Fud-16 ute på remiss

Kraftindustrins kärnavfallsbolag SKB har i uppdrag att vart tredje år ta fram ett forsknings- och utvecklingsprogram, det s.k. Fud-programmet för sitt arbete med hantering och slutförvaring av

kärnavfall och rivning av reaktorer. Årets Fud-16, lämnades in till Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, den 29 september och är utskickat på bred remiss. Remissyttranden ska vara hos

myndigheten senast 31 december. För att kärnkraften ska kunna drivas är det ett krav enligt kärntekniklagen

Fortsättning på sid 4.

att forskningsprogrammet godkänns av regeringen. Regeringen får under 2017 ett beslutsunderlag från SSM och Kärnavfallsrådet och brukar ta sitt beslut, med eventuella villkor, på senhösten.

Den 19 oktober ordnade SSM ett informationsmöte om Fud-16 för berörda remissinstanser. På mötet redovisade

kärnavfallsbolaget programmens tre övergripande delar; verksamhet och handlingsplan, avfall och slutförvaring, samt avveckling av kärntekniska anläggningar. SSM presenterade hur myndigheten planerar att genomföra sin granskning. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG anser att bolaget historiskt inte utfört den

forskning som behövs i avgörande frågor. Det behövs fortfarande mer forskning om bl.a. kopparkorrosion, lererosion samt den alternativa metoden djupa borrhål. Bolagets strategi att "vänta till senare" har inte fungerat för slutförvaret för använt kärnbränsle och bör inte tillåtas för andra slutförvar eller för rivning av reaktorer.

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Notiser

Avtal mellan ESS och SKB om slutförvar

Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, och mark- och miljödomstolen saknade under prövningen av kärnforskningsanläggningen European Spallation Source, ESS, en redovisning för hur det radioaktiva avfallet ska hanteras. Drygt två år senare, den 14 september kom nyheten om att ett avtal mellan ESS och kraftindustrins kärnavfallsbolag, SKB, var klart. SKB ska utvärdera möjligheterna för slutförvaring av avfallet i sina planerade anläggningar för kortlivat (SFR) och långlivat (SFL) låg- och medelaktivt avfall.

SSM: Studsvikslagen bör upphävas

Den 14 september publicerades Strålsäkerhetsmyndighetens, SSM:s, utredning om effekterna vid Studsvikslagens (1988:1597) upphörande i slutet av 2017. Studsvikslagen är till för att finansiera omhändertagandet av det historiska radioaktiva avfallet bl.a. från forskning. SSM föreslår ingen ändring av riksdagens beslut att upphäva lagen. Däremot föreslår SSM ändringar i finansieringslagen (2006:647) vad gäller säkerheter och i finansieringsförordningen (2008:715) vad gäller vilka som kan använda medel som finns i Studsviksfonden. SSM föreslog den 7 september att avgiftsnivån som idag ligger på 0,3 öre/kWh ska höjas för sista året, 2017, till 1 öre/kWh. SSM:s rapport samt avgiftsförslag för 2017 har remitterats av regeringen med sista svarsdatum 25 november.

Fler mellanlager och markförvar för radioaktivt avfall

I Kävlinge kommun invigdes den 1 juli den lagerlokal som ska fungera som ett mellanlager för de radioaktiva delar som finns kvar i Barsebäcks nedlagda kärnkraftverk. Barsebäcksområdet bedöms vara friklassat från radioaktivt material i slutet av 2020-talet, men det förutsätter att slutförvaringen är löst till dess, vilket är högst osäkert.

Under sommaren kungjorde också Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt AB SVAFO:s ansökan om tillstånd för utökad mellanlagring för radioaktivt avfall vid Studsvik, Nyköpings kommun. Naturskyddsföreningen och MKG skickade den 7 september in sitt yttrande i sak. SVAFO vill att mellanlagret ska ses som en utökning av den

befintliga verksamheten, trots att det är en helt ny byggnad. Föreningarna anser att den ska prövas som en ny anläggning, både enligt miljöbalken och kärntekniklagen.

Ett samråd pågår om ett utökat markförvar i Ringhals. Förvaret används för kärnkraftverkets mycket lågaktiva radioaktiva avfall. MKG har den 31 oktober skickat in sin samrådsinlaga.

Frågor från EU om Sveriges nationella program

Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, har den 3 november svarat på EU-kommissionens frågor angående Sveriges nationella program för hanteringen av använt kärnavfall och radioaktivt avfall som tagits fram enligt kärnavfallsdirektivet 2011/70/Euratom. Frågorna rörde bl.a. olika tidsplaner och kostnader för Sveriges avfallshantering, samt avtal med andra medlemsstater. MKG tycker att det är förvånande att SSM svarar att det inte finns några avtal med utlandet rörande kärnavfall. Det kan hända att det inte finns några mellanstatliga avtal men det finns många utländska avtal som ingåtts av svenska bolag inklusive SVAFO och OKG.

Så kan EU:s strålskyddsdirektiv implementeras

EU:s strålskyddsdirektiv 2013/59/Euratom om skydd mot joniserande strålning måste samtliga medlemsländer implementera i nationell lagstiftning senast till februari 2018. Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, bedömer att det inte är möjligt att implementera direktivet i nuvarande svensk lagstiftning och ger därför förslag till helt ny lag och förordning om strålskydd. Förslaget har remisshanterats under våren 2016.

Kärnavfallsrådets seminarium: Etiska aspekter på kärnbränslecykeln

I samband med den internationella SENIX-konferensen i Stockholm i juni anordnade Kärnavfallsrådet ett seminarium om de etiska aspekterna på kärnbränslecykeln. Fyra teman stod på agendan; uranbrytning, platsvalsprocessen, mervärdesavtal med lokala aktörer samt kärnbränslecykeln, slutförvaring och återtagbarhet. Syftet med seminariet var bl.a. "att skapa överblick och sätta in de etiska frågorna kring kärnavfallet i ett större sammanhang".

[Läs mer på www.mkg.se](http://www.mkg.se)

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG är ett samarbete mellan Fältbiologerna, Naturskyddsföreningen, Naturskyddsföreningen Kalmar län, Naturskyddsföreningen Uppsala län och Oss (Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar). MKG erhåller stöd ur kärnavfallsfonden.

Första Långgatan 18 | 413 28 Göteborg
Telefon: 031-711 00 92
E-post: info [at] mkg.se
<http://www.mkg.se>